

به نام خدا

دستورالعمل اجرای طرح ملی
« آموزش و ترویج تغذیه سالم و ایجاد باغچه های
سلامت برای زنان روستایی و عشایری »

همکاری مشترک
دفتر بهبود تغذیه جامعه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

و

دفتر توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی و عشایری، موسسه آموزش و ترویج کشاورزی
وزارت جهاد کشاورزی

بهار ۱۴۰۰

مقدمه :

در راستای تحقق هدف شماره ۲ از اهداف هفده گانه توسعه پایدار: «پایان دادن به گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و تغذیه بهتر و ترویج کشاورزی پایدار» و همچنین مصوبات شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، برنامه بهبود تغذیه با هدف اصلاح الگوی غذایی خانوارهای روستایی و عشایری با محوریت زنان در کشور اجرا می‌شود. این برنامه با همکاری مشترک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت جهاد کشاورزی و استفاده از پتانسیل‌های طرفین پیگیری می‌شود که با توجه به سوابق ارزنده همکاری‌های قبلی این دو بخش و براساس امضای تفاهم نامه همکاری مابین معاون بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رئیس سازمان تحقیقات، ترویج و آموزش کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی در برنامه «تامین امنیت غذایی با جامعه زنان روستایی و عشایری توانمند» با محوریت آموزش و فرهنگ سازی در راستای بهبود تغذیه گروه هدف، ترویج ایجاد باغچه‌های سلامت خانگی و با تاکید بر تولید محصولات سلامت، حفاظت از منابع پایه و تسهیل دسترسی به ریزمغذی‌های ضروری در یک تغذیه سالم، می‌توان به نتایج مورد نظر دست یافت.

ضرورت اجرای برنامه :

افزایش شیوع بیماری‌های غیر واگیر در مناطق شهری و روستایی کشور به دلیل مصرف زیاد قند، نمک و چربی، غذاهای چرب و سرخ شده، مصرف بی‌رویه فست فودها، مصرف کم سبزی و میوه و دریافت ناکافی فیبر غذایی و همچنین دستیابی به هدف بهبود تغذیه و امنیت غذایی و ترویج کشاورزی پایدار (شامل مدیریت بهینه مصرف آب، خاک و نهاده های شیمیایی) مستلزم آن است که برنامه بهبود تغذیه با هدف اصلاح الگوی غذایی خانوارهای کشور همگام با ایجاد باغچه های خانگی و در سایت های تولید محصولات گواهی شده اجرا شود. با توجه به این نکته که در این تفاهم نامه گروه هدف، زنان روستایی و عشایری می‌باشند.

اهداف کلی:

- تحقق هدف شماره ۲ از اهداف هفده گانه توسعه پایدار: «پایان دادن به گرسنگی، دستیابی به امنیت غذایی و تغذیه بهتر و ترویج کشاورزی پایدار»
- ترویج فرهنگ تغذیه سالم در بین زنان روستایی و عشایری
- کمک به ایجاد اشتغال به خصوص مشاغل خانگی در مناطق روستایی و عشایری و کمک به افزایش درآمد
- ترویج تولید در باغچه‌های سلامت خانگی با موضوع محصولات زراعی، سبزی، صیفی، گیاهان دارویی، کشت محصولات به روش گلدانی، تولید مرغ و تخم مرغ خانگی، همچنین تولید محصولات گواهی شده در بین زنان روستایی و عشایری
- ارائه مشاوره‌های لازم در جهت ترویج الگوی غذایی سالم، بهبود وضعیت تغذیه زنان و خانوارهای روستایی، تولید محصول گواهی شده و ایجاد باغچه‌های سلامت خانگی

جامعه هدف:

زنان روستایی و عشایری، اعضای صندوق اعتبارات خرد، تسهیلگران و کشاورزان تابع اصلی و فرعی در سایت های تولید محصول گواهی شده زنان روستایی و عشایری

محل تامین اعتبار:

تامین اعتبار از محل طرح‌ها و برنامه‌های وزارت بهداشت و وزارت جهاد کشاورزی به طور مشترک تامین خواهد شد.

مراحل اجرایی:

به دنبال برگزاری کارگاه‌های آموزشی تربیت مربی (TOT) تغذیه و ترویج ایجاد باغچه‌های سلامت، طی سال های اخیر کارشناسان و زنان روستایی و عشایری کشور و کارشناسان در سطوح مختلف آموزش دیدند تعداد زیادی باغچه سلامت خانگی فعال شد:

- 1- تشکیل کارگروه ستادی متشکل از مدیرکل و کارشناسان دفتر توسعه فعالیت‌های کشاورزی زنان روستایی وزارت جهاد کشاورزی و مدیرکل و کارشناسان دفتر بهبود تغذیه جامعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وظایف این کارگروه عبارتند از:

- سیاست‌گذاری و برنامه ریزی
- تدوین دستورالعمل اجرایی
- طراحی برنامه‌های آموزشی
- تهیه و تدوین بسته‌های آموزشی
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در سطح ملی
- نظارت و ارزیابی
- مستند سازی فعالیت‌ها

2- تشکیل کار گروه استانی متشکل از مدیر هماهنگی ترویج، کارشناس مسئول زنان روستایی، معاون بهداشت، مدیر گروه بهبود تغذیه جامعه معاونت بهداشتی دانشگاه، نماینده محیط زیست و سلامت غذا جهاد کشاورزی (حسب مورد و تشخیص و تایید کمیته، دعوت از بخش‌های تاثیر گذار در جلسات بلامانع است). وظایف این کارگروه عبارتند از :

- برگزاری جلسات هماهنگی استانی
- برنامه ریزی اجرای طرح در استان
- اجرای برنامه آموزش بهبود تغذیه توسط کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی
- اجرای برنامه آموزش ایجاد باغچه‌های خانگی توسط مدیریت هماهنگی ترویج

3- وظایف مشترک کارگروه استانی

- نظارت مستمر بر فعالیت‌ها توسط کارشناسان زنان روستایی و کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی
- مستند سازی فعالیت‌ها و ارسال گزارش به ستاد توسط کارشناسان زنان روستایی و کارشناسان تغذیه دانشگاه‌های علوم پزشکی

در برنامه های سال جاری تاکید بر:

- مدیریت مصرف آب و کاشت محصولات متناسب در مواجهه با معضل کم آبی مانند کشت گیاهان دارویی و ...
- تاکید بر آموزش تولید کمپوست خانگی و استفاده از کمپوست های تولید شده در باغچه های سلامت
- تشکیل گروه های آموزشی مجازي علاوه بر اجرائي دوره های حضوري
- ایجاد باغچه‌های خانگی سلامت برای زنان روستایی و عشایری در حاشیه برنامه تولید محصول گواهی شده (موضوع موافقت نامه همکاری وزارت جهاد کشاورزی با معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری)

- ایجاد باغچه‌های سلامت بعنوان یک الگوی تشویقی در محوطه های خانه های بهداشت که شرایط لازم را دارند(بنا بر پیشنهاد دفتر بهبود تغذیه وزارت بهداشت)
- برگزاری جلسات آموزشی مشترک با همکاری بهورزان و تسهیلمان روستایی جهت توسعه هر چه بیشتر طرح(آشنایی با مدیریت بهینه منابع ، مضرات استفاده نابجا از نهاده های شیمیایی، ارزش تغذیه ای سبزیجات در سبد غذایی خانواده و سایر ...)

سایر توضیحات :

- همکاری و حضور کارشناسان زنان روستایی استانها و کارشناسان تغذیه دانشگاه های علوم پزشکی در اجرای طرح ضروری است.
- وسایل کمک آموزشی توسط دانشگاه علوم پزشکی تهیه و در اختیار آموزش گران (تسهیل گران روستایی و مراقبین سلامت) قرار گیرد.
- معرفی و تامین مدرس دوره‌های آموزش بهبود تغذیه توسط دانشگاه علوم پزشکی انجام می‌شود.
- معرفی و تامین مدرس دوره‌های آموزش ایجاد باغچه‌های سلامت توسط مدیریت هماهنگی ترویج انجام می‌شود.
- معرفی فراگیران (زنان روستایی و عشایری) و اطلاع رسانی برای شرکت در دوره‌ها توسط مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان انجام می‌شود.
- پذیرایی دوره های آموزشی با توافق طرفین ، انجام می شود.
- مکان برگزاری دوره های آموزشی حضوری با توافق طرفین انتخاب می‌شود.
- نظارت و ارزشیابی بر اجرای فعالیتها بصورت تیمی و توسط کارشناسان ستاد، استان و شهرستان انجام می‌شود.
- مزید امتنان است فعالیتهای جانبی طرح در استانها ، مواردی همچون بازاریابی محصولات ، کشت گیاهان جدید، برنامه های آموزشی مجازی و ... به عنوان دستاوردهای طرح به دفتر مرکزی ارایه شود.

دکتر زهرا عبداللهی
مدیر دفتر بهبود تغذیه جامعه